

УДК: 378. 1: 61: 001. 895

**О.Ю. РУДА, О.Р. ЯНЧІЙ,
О.В. РОМАНЕНКО**

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В ВИЩІЙ МЕДИЧНІЙ ОСВІТІ

***Резюме.** В статті розглянуті необхідність введення інновацій в сучасній освіті, зокрема медичній, та проаналізовані поняття «нове», «інновація» та «інноваційний процес» для вільного орієнтування в них та використання в сучасному навчальному процесі вищих медичних навчальних закладів.*

***Ключові слова:** нове, інновації, інноваційний процес, медична освіта.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та зв'язок з важливими науковими або практичними завданнями. В сучасній Україні відбуваються суттєві зміни в національній політиці освіти, що пов'язано з переходом на особистісно-орієнтоване викладання навчальних дисциплін. Однією із задач сучасної освіти стає розкриття потенціалу всіх учасників педагогічного процесу, надаючи їм можливість проявити творчі здібності. Вирішення цієї задачі стає можливим через різноманітні інноваційні напрямки навчальних дій, що надає варіативності освітнім процесам.

Оскільки проблема інновацій в вітчизняній літературі тривалий час розглядалася лише в системі економічних досліджень, з часом постала проблема оцінки якісних характеристик інноваційних змін у всіх сферах суспільної діяльності. Тому дослідження інноваційних процесів, де аналіз інноваційних проблем включає в себе використання сучасних досягнень не тільки в області науки та техніки, але й в сфері освіти, вимагає інший підхід.

Аналіз досліджень і публікацій, у яких започатковане розв'язання даної проблеми. Пошуки вирішення педагогічних проблем інновацій пов'язані з аналізом результатів досліджень суті, структури, класифікації та особливостей інноваційних процесів в сфері освіти. На теоретико-методологічному рівні фундаментально проблема нововведень відображена в роботах М.М. Поташніка, А.В. Хуторського, Н.Б. Пугачової, В.С. Лазарева, В.І. Загвязинського з позицій системно-діяльнісного підходу, що надає можливість аналізувати не тільки окремі стадії інноваційного процесу, але й перейти до комплексного вивчення нововведень.

Формулювання цілей статті (постановка проблеми). На підставі аналізу літературних джерел і практичного досвіду професійної підготовки студентів вищих медичних навчальних закладів виявлено суперечності між сучасними суспільними вимогами до змісту біологічних дисциплін у медичних навчальних закладах на основі інноваційних технологій з урахуванням індивідуальних особливостей студентів та недостатнього їхнього теоретичного аналізу з метою реалізації даних технологій у навчальному процесі; вимогами щодо організації професійної підготовки під час викладання біологічних дисциплін та обмеженою кількістю методичного забезпечення з метою їх впровадження у навчальний процес під час фахової підготовки майбутнього медичного фахівця.

Визначені суперечності зумовили актуальність обраної теми дослідження і зумовили формулювання **цілей статті**, зокрема, проаналізувати поняття інновації в освіті України, в системі медичної освіти, провести інтеграційне дослідження понять нове, інновація, інноваційний процес, педагогічна інновація.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Освіта сьогодення все більш орієнтується на створення технологій і способів впливу на особистість, в яких забезпечуватиметься баланс між соціальними та індивідуальними потребами, готовність особистості до реалізації власної індивідуальності та змінам суспільства, тобто самовдосконалення, самоосвіта. Тому зміна ролі освіти в суспільстві обумовило більшу частину інноваційних процесів, оскільки вона стає активною, актуалізується її як соціальний, так і особистісний потенціал.

Раніше безумовними орієнтирами освіти були формування знань, навичок, інформаційних і соціальних вмінь (якостей), забезпечуючи підготовку особистості до життя, без необхідності створювати умови для формування здатності пристосуватися їй до суспільних обставин як життєво необхідного елементу індивідуума. Більшість сучасних освітніх закладів стали вводити нові елементи в свою навчальну діяльність, але практика перетворень зіштовхнулася з проблемами вільної орієнтації в таких поняттях як «нове», «інновація», «інноваційний процес», які, на погляд науковців, складні та неоднозначні.

Пошуки вирішення педагогічних проблем інновацій пов'язані з аналізом результатів досліджень суті, структури, класифікації та особливостей протікання інноваційних процесів в сфері освіти. На теоретико-методологічному рівні найбільш фундаментально проблема нововведень відображена в роботах М.М. Поташніка, А.В. Хуторського, Н.Б. Пугачової, В.С. Лазарева, В.І. Загвязинського з позицій системно-діяльнісного підходу, що надає можливість аналізувати не тільки окремі стадії інноваційного процесу, але й перейти до комплексного вивчення нововведень.

Нововведення, або інновації, притаманні будь-якій професійній діяльності людини і тому стають предметом вивчення, аналізу та впровадження. Інновації є результатом наукових пошуків, передового педагогічного досвіду, тому потребують управління і не можуть бути стихійними.

В перекладі з латинської мови поняття «інновація» означає «оновлення, нововведення чи зміна». Це поняття вперше з'явилося в науці XIX століття та розумілося як введення деяких елементів однієї культури в іншу, а на початку XX століття виникла нова область знань, інноватика, яка вивчала закономірності технічних нововведень в сфері матеріального виробництва у межах нововведення. Педагогічні інноваційні процеси стали предметом спеціального вивчення на Заході приблизно з 50-х років минулого століття. В кінці 50-років минулого століття за кордоном стали створювати центри по вивченню та узагальненню педагогічних нововведень, виходять спеціальні педагогічні видання, присвячені нововведенням в області освіти. Запозичення цього терміна пов'язане з необхідністю виділити мотиваційний бік навчання, оскільки термін «інновація» означає оновлення процесу навчання, який спирається, головним чином, на внутрішні фактори.

Саме в цей час в педагогіці проблема інновацій та її понятійне забезпечення стали предметом спеціальних досліджень педагогів-науковців. Терміни «інновації в освіті» і «педагогічні інновації» як синоніми, були науково обґрунтованими і введеними в категоріальний апарат педагогіки.

Під педагогічною інновацією розуміється «нововведення в педагогічну діяльність, зміни в змісті і технологіях навчання і виховання, що мають за мету підвищення їх ефективності» [3]. Тому, інноваційний процес може вміщувати в собі формування та розвиток змісту і організації нового. В цілому під інноваційним процесом можна розуміти комплексну діяльність по створенню чи розробці, засвоєнню, використанню та розповсюдженню нововведень.

Відносно педагогічного процесу інновація означає введення нового в мету, зміст, методи та форми навчання і виховання, організація спільної діяльності викладача та студента [1].

«Новий» в тлумаченні С.І.Ожегова є «вперше створений чи виконаний, той, що з'явився чи виник нещодавно, замість попереднього, заново відкритий, що відноситься до найближчого минулого чи до теперішнього часу, недостатньо знайомий, маловідомий» [4]. Необхідно зауважити, що у визначенні поняття не звертається увага на прогресивність чи ефективність нового.

Як правило, інноваційні технології в освіті виникають в результаті необхідності вирішити традиційну проблему новим способом та потребують тривалого процесу накопичення та осмислення фактів. Більшість сучасних інновацій знаходяться в послідовному зв'язку з історичним досвідом та мають аналоги в минулому, що дає змогу стверджувати «інноваційний процес – це мотивований, цілеспрямований та свідомий процес

по створенню, засвоєнню, використанню та розгляду сучасних (чи осучаснених) ідей (теорій, методик, технологій та ін.), актуальних та адаптованих для даних умов та тих, що відповідають певним критеріям. Він спрямований на якісне покращення системи, в яку вноситься нововведення, і передбачає стимулювання його учасників та змін їхніх поглядів з позиції нововведення» [2].

В основі інноваційних освітніх процесів можна виділити такі проблеми педагогіки як проблема вивчення педагогічного досвіду та проблема впровадження в практику досягнень психолого-педагогічної науки.

Розглядаючи інноваційні процеси в медичній освіті, ми звертаємо увагу на використання інновацій як теоретичних, так і тих, які утворюються на стику теорії та практики. Крім цього, інновації в системі медичної освіти припускає введення нового в мету освіти відповідно до освітньо-кваліфікаційних характеристик та освітньо-професійних програм різних спеціальностей; розробку нового змісту, нових методів, засобів і форм освіти та виховання, впровадження і розповсюдження вже існуючих освітніх педагогічних систем відповідно до внесених змін в мету освіти.

Розробка інноваційних підходів до методів викладання в вищих медичних навчальних закладах призводить до поєднання різних форм навчання з елементами традиційних занять (сприймання нового матеріалу, засвоєння, осмислення, узагальнення) у комбіновані заняття, метою яких є оволодіння знаннями, вміннями та навичками з врахуванням вікових особливостей студентів, їх інтересів, нахилів та здібностей.

Висновки і перспективи подальшого дослідження. Підсумовуючи вище викладене, звертаємо увагу на те, що: а) до інноваційних процесів відносять всі пов'язані з передовим досвідом, чисельні організаційні перетворення в сфері освіти, досягнення наукової думки та їхнє впровадження в практику; б) навчально-виховний процес, який займає центральне місце в педагогіці, можна розглядати як інноваційний, оскільки його мета полягає в передачі студентам нових для них знань, формуванні нових якостей особистості з урахуванням індивідуальних особливостей студентів як учасників педагогічного процесу, з можливостями розкриття свого потенціалу відповідно сучасним вимогам до майбутніх професіоналів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бондарева К.І. Педагогічний аналіз інноваційної діяльності вчителя: науково-методичний посібник / К.І. Бондарева, О.Г. Козлова. – Суми: 2001. – С. 362.
2. Ожегов С.И. Словарь русского языка / С.И. Ожегов. – М.: Просвещение, 1978. – С. 381.
3. Рапацевич Е.С. Педагогика. Большая современная энциклопедия / Е.С. Рапацевич. – Минск: Современное слово, 2005. – С. 198.
4. Слостёнин В.А. Педагогика / В.А. Слостёнин. – М.: Школа-Пресс, 2000. – С. 492.

О.Ю. РУДА, О.Р. ЯНЧИЙ, А.В. РОМАНЕНКО. ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ИННОВАЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ В ВЫСШЕМ МЕДИЦИНСКОМ ОБРАЗОВАНИИ

Резюме. В статье рассмотрены необходимость введения инноваций в современном образовании, в частности медицинской, и проанализированы понятия «новое», «инновация» и «инновационный процесс» для свободного ориентирования в них и использование в современном учебном процессе высших медицинских учебных заведений.

Ключевые слова: новое, нововведения, инновации, инновационный процесс, медицинское образование.

O.Yu. RUDA, O.R. IANCHII, O.V. ROMANENKO. THE THEORETICAL ASPECTS OF INNOVATION PROCESS IN HIGH MEDICAL EDUCATION

The summary. The article describes the need for innovation in modern education, including medical, and analyzed the concept of «new», «innovation» and «innovation process» for free targeting them and use modern educational process in higher education.

Key words: new, innovation, innovation process, medical education.

Одержано редакцією 04.03.2013 р.